

на 17-30 % внаслідок дуже посушливих погодних умов.

Максимальний рівень врожаю зерна у посушливих умовах 2022 року зафіксовано при розміщенні культури по чорному пару, сівбі сорту Божич та Тимофій із внесенням $N_{45}P_{45}K_{45} + N_{45}$ – 3,88 та 4,26 т/га відповідно, а у середньому за 2021-2022 рр. – таким виявився сорт Тимофій із рівнем урожайності у тому ж удобреному варіанті 5,37 т/га, збором кормових одиниць 7,31 т/га та перетравного протеїну 0,61 т/га.

УДК 633.85:631.5:631.8:632

Олеся Дробіт

кандидат с.-г. наук;

Микола Дробіт

Максим Кляуз

Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства НААН

Руслан Нерода

аспірант

Миколаївський національний аграрний університет

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ СОНЯШНИКУ

За сучасного розвитку науки та технічних можливостей виробництва в світі отримання високих урожаїв сільськогосподарських культур стає буденною справою. Але за таких умов особливо актуальним постає питання рентабельності її виробництва. Тому оптимальне комбінування та розробка адаптованих до умов регіону складових технологій вирощування с.-г. культур з найбільшою ефективністю виробництва дасть змогу отримувати конкурентоспроможну продукцію, що в кінцевому результаті є чинником успішного розвитку сільського господарства України [1].

Соняшник – основна олійна культура, яку вирощують переважно в південних регіонах України. Посівна площа його складає біля 2,7 млн. га, а валовий збір – біля 3 млн. т. Щоб переробити таку кількість насіння потрібно 10-12 місяців. Отже, з метою збереження якості, необхідно удосконалити саму технологію первинної обробки і зберігання сировини.

Соняшникова олія використовується перш за все у харчовій промисловості. Вона є основним джерелом поліненасичених жирних кислот, зокрема лінолевої, у харчуванні людини. Олія містить також фосфатиди (лецитин), вітаміни (А, Д, Е) та інші біологічно активні речовини, які підвищують її біологічну цінність.

Важливим завданням сучасного насінництва є розробка наукових основ та відповідних заходів підвищення схожості насіння соняшнику, оскільки початкові етапи органогенезу є важливим підґрунтям для подальшого розвитку рослин і формування високого врожаю [2].

Добрива є дієвим засобом збільшення продуктивності соняшнику та належать до факторів прямого впливу на рослини. В даний час дані про вплив різних видів та доз мінеральних добрив на продуктивність соняшнику та накопичення ним елементів живлення недостатні та суперечливі, що визначає значущість та актуальність проведення досліджень [3].

Тому метою роботи було визначити вплив добрив на рівень урожайності різних гібридів соняшнику в умовах півдня України. Висівали гібриди ранньостиглої групи з періодом вегетації 103-108 днів. Добрива вносили під основний обробіток ґрунту восени. Досліди проводили за такою схемою: фактор А (гібрид): Златсон, Форвард, Погляд; фактор В (добрива): контроль (без добрив), $N_{40}P_{40}$, $N_{40}P_{60}$, $N_{40}P_{80}$. Планування та проведення досліджень, відбір ґрунтових та рослинних зразків, підготовку їх до аналізу проводили відповідно до загальноприйнятих методик проведення польового досвіду, методичних рекомендацій та посібників [4].

Внаслідок особливостей погодних умов у різні роки проведення досліджень відзначена різниця у настанні та тривалості фенологічних фаз розвитку гібридів соняшника з їх подовженням за сприятливих погодних умов. У рослин соняшнику найбільш тривалий за тривалістю міжфазний період: від сходів до утворення кошиків відзначений у 2019 році. У середньому за період проведення досліджень тривалість вегетаційного періоду у досліджуваних гібридів з огляду на однакову групу стиглості була майже на одному рівні. Дещо більшою тривалістю періоду посів-дозрівання насіння була у гібриду Погляд у 2018 та 2019 роках. Таким чином, встановлено, що на тривалість міжфазних періодів гібридів соняшнику найбільший вплив мали погодні умови в роки досліджень.

Найвищу середню насінневу продуктивність (фактор А) сформував гібрид Златсон – 2,34 т/га, тоді як гібриди Форвард та Погляд Артур – 2,30 та 2,26 т/га, відповідно. Застосування у дослідженнях добрив (фактор В) загалом сприяло підвищенню врожайності насіння соняшнику щодо варіантів контролю на 5,19-16,04%. Найбільшу середню врожайність насіння гібридів культури, що вивчаються, отримали на варіанті, де вносили добрива дозою $N_{40}P_{80}$ – 2,46 т/га. Максимальну врожайність – 2,50 т/га отримали при сівбі гібриду Златсон та застосуванні добрив дозою $N_{40}P_{80}$.

Встановлено, що максимальну врожайність насіння соняшнику – в межах 2,50 т/га можна отримати за сівби гібриду Златсон та застосування добрив дозою $N_{40}P_{80}$. Даний варіант внесення добрив у проведених нами дослідженнях забезпечив максимальні показники врожайності у всіх гібридів, що вивчаються: 2,48 і 2,42 т/га у гібридів Форвард і Погляд, відповідно. На контрольних варіантах (без застосування добрив) максимальну продуктивність показав гібрид Златсон – 2,15 т/га, інші досліджувані гібриди мали нижчі показники – 2,12 та 2,10 т/га.

Таким чином, для отримання стабільних та високих урожаїв насіння соняшнику в умовах півдня України рекомендуємо висівати гібрид соняшнику Златсон. Для підвищення насінневої продуктивності культури слід застосовувати варіант внесення добрив дозою $N_{40}P_{80}$.

Список використаної літератури:

1. Системи сучасних інтенсивних технологій : навч. посіб. / В.Д. Паламарчук та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Вінниця : ФОП Рогальська І. О. 2012. 370 с.
2. Лихочвор В. В. Рослинництво. Технології вирощування сільськогосподарських культур. К. : ЦНЛ, 2004. 402 с.
3. Петриченко В. Ф., Лихочвор В. В. Рослинництво. Нові технології вирощування сільськогосподарських культур. 5-те вид., виправ., допов. Львів : Українські технології, 2019. 806 с.
4. Вожегова Р. А., Лавриненко Ю. О., Малярчук М. П. Методика польових і лабораторних досліджень на зрошуваних землях. Херсон: Гринь Д.С., 2014. 286 с.

УДК 635.657

Олег Коваленко

доктор с.-г. наук, доцент

кафедри рослинництва та садово-паркового господарства
Миколаївський національний аграрний університет;

Надія Колояніді

кандидат с.-г. наук

зав. навчально-виробничою практикою
Технологіко-економічний коледж МНАУ;

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ НУТУ З ВИКОРИСТАННЯМ ГЕРБІЦИДІВ ТА КРАПЛИННОГО ЗРОШЕННЯ

Територія південних регіонів України характеризується частими посухами, що призводить до значного зниження врожаю польових культур. Тож особливу цінність тут набувають жаро- і посухостійкі культури. Однією з таких є нут. Харчові і кормові достоїнства нуту обумовлені високим вмістом білка в зерні (20-32 %), за кількістю якого нут посідає четверте місце серед зернобобових культур після сої, квасолі та гороху. Білки, що входять до складу зерна нуту, по своїй повноцінності і засвоюваності близькі до білків тваринного походження. Вони містять незамінні амінокислоти (триптофан, лізин, аргінін, гістидин тощо), у сухому зерні мається вітамін В₁, при проростанні накопичується аскорбінова кислота.

У сприятливі роки, коли погодні умови півдня України відповідають біологічним вимогам нуту і, як правило, співпадають із середньобагаторічними показниками, досягається найвища продуктивність рослин. І навпаки, коли температурний режим і кількість опадів різко відхиляються від норми, створюються несприятливі умови, які призводять до зниження врожайності.